

Jubileumexpositie

Voorjaar:

Molukse gemeenschap
Bouwen in Vaassen
Eekschillen
Groene Kruis en wijkzuster
Toveren met hout

Zomer:

Baronnenlijn
Modelbouwvereniging
Miniatuur koetsen
Toverlantaarns

Najaar:

Paul Akkerman
Scholen in Vaassen
Zwembaden in Vaassen

voorjaarsexpositie

Molukse gemeenschap
Boeuen in Vaassen
Eekschillen
Groen Kruis en wijkzuster
Toveren met Hout

Postadres:

G.J. van Peurse

(secretaris)

Hommelbrinkstede 111
8171 JA Vaassen.

Nieuwsbrief

Museum Vaassen Historie

**in 2019 bestaat Museum Vaassen Historie 10 jaar.
Daarom laten we een aantal prominente exposities uit
deze periode in kleine vorm terugkomen.**

Molukse gemeenschap

Hoe het woonoord in Vaassen kwam?

Tussen 1950 en 1960 was er veel industriële bedrijvigheid in. De NV Industrie en de Vulcanus zochten daarom werknemers. Woongelegenheden waren schaars.

In 1954 meldde burgemeester Renken de gemeenteraad dat Gedeputeerde Staten van Gelderland toestemming gaf voor slechts 14 woningen voor industriële ontwikkeling. Daarop werd een beroep gedaan op het Ministerie van Economische Zaken, dat op 29 mei 1954 meedeelde dat het zou proberen een woonoord voor Ambonezen in Vaassen gevestigd te krijgen.

In 1955 werd aan architectenbureau ir. H. Lammers opdracht gegeven. Het werd een hoofdzakelijk uit hout opgetrokken gebouwencomplex dat in juli 1957 werd aanbesteed. De kosten van het gehele complex met terreinaanleg, riolering, enz. bedroegen 2,5 miljoen gulden. Aan de Woestijnweg werd van de gebroeders Rondhuis een stuk grond gekocht. Aannemingsbedrijf Roelofs en Haase uit Rijssen bouwde het complex net achter de stortplaats van de IJzergieterij Vaassen met 27 barakken voor 6 gezinnen, 3 barakken voor 4 gezinnen, een barak voor de twee beheerdersgezinnen, een kerk, een kantine, een gebouw voor de kleuter- en lagere school, een ziekenhuis, een kantoor en een badhuis. Een barak was opgedeeld in een aantal kamers (woningen). Een gezin kreeg één woning, met aantal slaapkamers, een woonkamer, een kookgelegenheid en een toiletruimte met hurktoilet. De grootte van een woning bedroeg 6 bij 8 meter. De douche- en wasgelegenheid was op een centraal punt in een apart gebouw ondergebracht. Dit badhuis werd tegen de kraamkliniek gebouwd en was in tegenstelling tot alle andere gebouwen van steen.

Door de zelfzorgregeling had elke woning een eigen keuken. Het gehele terrein was omgeven door een terreinafscheiding. Aan de noordzijde was er een hoge afscheiding, die het woonoord scheidde van een oude grondaferverij en het oude stortgat van de NV Industrie.

Bouwen in Vaassen

Strubbelingen

Maar met de bouw van de geplande premiewoningen wilde het niet vlotten. Een jaar na de afgraving lag het stuk grond nog steeds braak, tot grote ergernis van de kopers die dringend om woonruimte verlegen zaten.

De nieuwe woonwijk kwam er uiteindelijk wel, ondanks dat de aannemer in 1973 failliet ging en bewoners financiële schade opliepen.

Picobult

In mei 1972 meldde de Nieuwe Apeldoornse Courant dat de 'berg van ergernis' in Vaassen ging verdwijnen. Met die berg werd de Vulcanusheuvel of Picobult bedoeld, gelegen tussen Woestijnweg, Tuindorpweg, Van Riebeeckstraat (toen Vulcanusweg) en Potgieterstraat (toen Kouwenaarsweg), waar Vaassenaren al jarenlang tegenaan hadden moeten kijken.

In opdracht van de bouwmaatschappij Hewakon was het Gelderse Expeditie- en Overslagbedrijf uit Arnhem met groot materieel begonnen de heuvel af te graven. Op de vrijgekomen plek wilde Hewakon een complex van tachtig woningen bouwen. Voordat men met de woningbouw kon starten, moest een grondmassa van 100.000 kubieke meter worden verzet. De heuvel zelf had een inhoud van 20.000 kubieke meter.

De bult dankt zijn naam aan een Duits aannemersbedrijf, de firma Pistor & Co. Dit bedrijf was verantwoordelijk voor de bouw van de arbeiderswoningen van de Vulcanus en werden ook wel Picohuizen genoemd.

Toen de Vulcanus nog een echte gieterij was maakte men gebruik van vormzand en vulzand. Om dit zand te verkrijgen en het afval kwijt te raken had de fabriek zelf verschillende stukjes grond in eigendom. Op zo'n terrein verscheen ook de Picobult. De kuil die natuurlijk eerst ontstond werd later weer gevuld met het zwarte afvalzand.

De Huco-woningen

Vanwege een tekort aan arbeidskrachten probeerde Aluminium Industrie Vaassen vanaf eind jaren zestig van de twintigste eeuw personeel uit andere delen van het land naar de Veluwe te lokken. Met advertenties in onder andere *Het Nieuwsblad van het Noorden* werd de mogelijkheid van wonen en werken met grote letters aangeprezen. Flats en eengezinswoningen met centrale verwarming waren op korte termijn beschikbaar. Behalve een woning kon de toekomstige werknemer rekenen op een opleiding onder werktijd en op het feit dat er 's zondags niet werd gewerkt.

Het kunnen aanbieden van een woning was in die tijd overigens geen vanzelfsprekendheid binnen onze gemeente. Maar met de Nationale Woningraad als gids en raadsman kwam er een samenwerking tot stand tussen gemeente, woningbouwvereniging en bedrijven, met als resultaat dat er 130 woningen in Vaassen gebouwd konden worden. Van de 98 huurwoningen, allereerst bedoeld voor personeel van elders, waren er 39 bestemd voor Vulcanus en 59 voor A.I.V. De resterende 32 woningen werden verkocht aan employés.

Het bouwplan kon overigens alleen doorgaan, nadat de bedrijven belangrijke financiële garanties hadden toegezegd aan het Bedrijfspensioenfonds voor de Metaalindustrie, met als voorwaarde dat de huizen tot hun beschikking kwamen. De wijk met de zogeheten Huco-woningen omvatte de Lijsterstraat, Merelstraat, Kievitstraat, Zwaluwstraat en Kouwenaarsweg.

Op vrijdagochtend 26 februari 1971 konden de eerste sleutels worden uitgereikt. Enkele weken later zag het eerste blok aan de Zwaluwstraat met zes werknemers van de A.I.V. er al aardig bewoond uit.

Bron:

'IJzersterk in foliewerk - 150 jaar bedrijvigheid aan de Dorpse Beek'
door Frans Schumacher en Willy Smit-Buit

De eekschiller een ambacht van vroeger

Hele families vertrokken vroeger eind april naar de eikenbossen in Friesland, Drenthe en Overijssel waar men tot eind juni in kleine zelfgebouwde pluggenhutjes ging wonen. Het hele gezin werkte zes dagen per week, dertien uur per dag en verdiende daarmee zo'n vijftien gulden per week

Het eekschillen gebeurde overigens alleen in het voorjaar. Door de stijgende temperatuur kwamen de sapstromen in de bomen op gang, waardoor de schors 'mals' werd en veel gemakkelijker losliet. De mannen kapten in de bossen het hakhout, ontdeden het van takken en zaagden de stammen in stukken van veertig tot vijfenzeventig centimeter.

Het 'schillen' werd veelal door de vrouwen en de kinderen gedaan. Met een klophamer of met de platte kant van een bijl klopten ze de schors van het hout los: het eek kloppen. Daarbij stonden ze in een diepe kuil om niet steeds te hoeven bukken. Hun handen waren veelal kapot en helemaal bruin geworden door de vrijgekomen eekstof. Daarna werd de schors op een open terrein of in eekschuren te drogen gelegd. Het overgebleven hout werd later door de perceeleigenaar als brandhout verkocht.

Was de schors droog, dan werd deze gebundeld en naar een eek- of runmolen gebracht. Daar werd het fijngemalen tot een bruine stof: run. De run werd verkocht aan leerlooierijen die het gebruikten als looistof om het leer te looien. Run werd overigens ook gebruikt voor het zogenaamde tanen (looien) van scheepszeilen.

Het oude ambacht van de eekschiller verdween aan het begin van de twintigste eeuw, doordat leerlooierijen de run verruilden voor chemicaliën. Echter tijdens de Tweede Wereldoorlog kwam het eekschillen weer even terug, doordat de Duitsers werkelijk zaten te springen om stookhout. De losgeklopte schors werd weer verwerkt in hun camouflagenetten.

Eeuwenlang vormde het eekschillen voor arme boeren en seizoenarbeiders een welkome aanvulling op het schamele gezinsinkomen.

Het Groene Kruis en de wijkzuster

"Het is 8 november 1910. De vergadering van de Coöperatieve Boerenleenbank in Vaassen is zojuist afgelopen. Eén punt moet echter nog besproken worden. Het gaat buiten de agenda om, maar is niet minder belangrijk: dr Groeneboom uit Apeldoorn zal op uitnodiging van de kassier van de bank, de heer J.J. van Wijk, een lezing houden over het Groene-Kruiswerk in Nederland dat niet lang geleden, in 1900, is gestart. Het initiatief is niet vergeefs, want nog diezelfde avond wordt in Vaassen de vereniging Het Groene Kruis opgericht en melden zich reeds 56 leden aan!"

Zo kreeg Vaassen zijn Groene Kruis. Na zes weken had de vereniging al 250 leden. Het voorlopige bestuur bestond uit de geneesheren Hanedoes en Metz en de heren G.J. Poppe, G.A. Pennekamp en J.J. van Wijk. In april 1911 werd het definitieve bestuur gevormd door de heren H. van Delden (penningmeester), P. Roeper (commissaris v/h materiaal), J. Versteeg (secretaris), A. Weterman algemeen secundus) en eerder genoemde J.J. van Wijk (voorzitter).

Het doel van de vereniging was het leed van de zieken te verzachten en het uitlenen van verplegingsartikelen. Om dit laatste te kunnen realiseren moest er in Emst, Niersen, Wenum en Vaassen een uitleenmagazijn komen. Voor Vaassen werd dit magazijn ingericht in de toenmalige Franse school, naast café de Valk, aan de Dorpsstraat. Na 1916 werden de verplegingsartikelen ondergebracht in een kantoorlokaal van de N.V. Industrie en vanaf 1922 in de tuinmanswoning van het Haakshuis, welwillend afgestaan door de familie Joosten.

Steeds meer mensen werden lid van Het Groene Kruis en de vraag om een wijkverpleegster werd meer en meer gesteld. Nadat op 23 april 1912 de afdeling wijkverpleging was opgericht, kon op 3 december van datzelfde jaar, mede dankzij de privé-medewerking van koningin Wilhelmina, een verpleegster worden geïnstalleerd. Uit de vele sollicitanten was door het bestuur mejuffrouw F. Verhagen tot wijkzuster benoemd.

Een eigen wijkgebouw

Tijdens de algemene ledenvergadering in december 1929 besloot het bestuur tot het bouwen of kopen van een eigen gebouw. Aan de Vaassense bevolking, fabrieken, banken en kerken werd om financiële steun gevraagd.

Op vrijdagmiddag 19 december 1930 vond de inwijding van het nieuwe wijkgebouw aan de Prins Hendrikweg plaats.

Museum Vaassen Historie

ADRES:
Dorpsstraat 73
8171 BM Vaassen

Het museum is gevestigd op de eerste verdieping, boven lifestylewinkel Fifty8.

De toegang is gratis!

Voor scholen en groepen kunnen rondleidingen met deskundige begeleiding worden verzorgd, ook buiten de reguliere openingstijden. De kosten bedragen 50 euro per groep. Afspraak per e-mail of via één van de bestuursleden van het museum.

TELEFOON:
0578-623456
(alleen tijdens openingstijden)

E-MAIL:
info@vaassenhistorie.nl

Bezoek onze website!

Ga naar:

www.vaassenhistorie.nl

Openingstijden Museum

donderdag en vrijdag van 13.30 tot 16.30 uur

en op zaterdag van 11.00 tot 16.00 uur

op Hemelvaartsdag (tijdens boeken-, muziek- en kunstfestijn Vaasaqua)

in juli en augustus tijdens de braderieën van 13.30 tot 16.30 uur

tijdens de jaarmarkt (2e donderdag van oktober) van 11.00-16.30 uur

Tweede Kerstdag van 13.00-16.00 uur

Route: Snelweg A50, afslag 26 Vaassen, volg de Geerstraat, 1e rotonde rechtdoor, Eekterweg, bij de 2e rotonde driekwart rond, Laan van Fasna, bij de 3e rotonde rechtdoor, bij de stoplichten rechts de Dorpsstraat op. Parkeren bij supermarkt Jumbo of achter de Hema.

